

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM3126 Magyar nyelvtörténet I							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus							
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	3	2.6 Az értékelés módja	V	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	DS
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	K

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	1
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium	14
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					10
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					18
Konzultáció					6
Vizsgák					2
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	56				
3.8 A félév össz-óraszám	98				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadástér, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	szemináriumterem, vetítő, laptop

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetencia	- C3.1. Ismerni és helyesen használni a szinkrón és diakrón nyelvészet fogalmait és módszereit - C3.2. Tükröztetni a szinkrón és a diakrón síkok egymáshoz való viszonyát a nyelvi változások tekintetében; felismerni és alkalmazni azt, hogy az anyanyelv struktúrájának történetiségben való kialakulása hogyan hat a mai beszélők nyelvi kompetenciájára - C3.5. Tudományos igényű szöveg alkotása történeti nyelvészeti anyag alapján
---------------------	--

Általános kompetenciák	CT2. Képes legyen csapatban dolgozni, megfelelően kommunikálni a csapat többi tagjával, képes legyen arra, hogy a csapatban bármely szerepet betölthessen
------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A történeti nyelvészeti anyag feldolgozása és az összehasonlító módszer alkalmazása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	- Az előadások célja: azoknak a történeti jelenségeknek az ismertetése, amelyek meghatározzák a nyelv(ek) változását; nemcsak a régi korokbeli változások főbb tendenciáit és mozgatórugóit ismerjük meg, hanem ezek által azokat is, amelyek a mai nyelvben már változási lehetőségként benne vannak. - A szemináriumok célja: a diakrónia és szinkrónia egymásra épülésének, elkülöníthetőségének megismerése (a szókincs alakulásának vizsgálatával, régi szövegek és nyelvtanok tanulmányozásával mutatjuk be azt, hogy a mai nyelvállapot is szerves része a nyelvtörténetnek).

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés: mi a nyelvtörténet, a szinkrónia és a diakrónia viszonya, a nyelvtörténet korszakolása; a nyelvtörténet forrásai	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2. A nyelvtörténet módszerei és kapcsolatai más tudományágakkal	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
3. A magyar helyesírás története (általános kérdések; az ómagyar kor helyesírása)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
4. A magyar helyesírás története: a helyesírás alakulása a középmagyar kortól napjainkig	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	házi dolgozat kijelölése
5. A nyelvi változások általános kérdésköre (hagyomány és újítás a nyelvben, a nyelvi változások típusai, a nyelvi változások keletkezése és terjedése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
6. A nyelvi változások okai és céljai: általános jellemzők; a nyelvi változások okai (a nyelven kívüli okok szerepe; az idegen nyelvek szerepe a nyelvi változásokban – a többnyelvűség és a nyelvi változások)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
7. A nyelvi változások okai és céljai: az idegen hatás szerepe a nyelvek rendszereire	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
8. A nyelvi változások okai és céljai: a nyelv szerepe a nyelvi változásban (a hangzó beszéd, mint belső változási ok; az analógia; a homonímia kiküszöbölése; az alaki és a jelentésbeli keveredés)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
9. A nyelvi változások okai és céljai: a közlés hatásosságának az igénye (a beszélők érthetőségre törekvése; a nyelvi esztétikum, a gyönyörködtetés és az érdeklődés felkeltése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
10. A nyelvi változások okai és céljai: a gazdaságosságra való törekvés	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
11. Hangtörténet: általános fogalmak, jelenségek; a hangváltozások típusai, okai; a mássalhangzók története (a mássalhangzórendszer változásai az ómagyar és a középmagyar korban)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
12. Hangtörténet: a mássalhangzók története (az asszociációs hangváltozások, a mássalhangzó-torlódás feloldása); a magánhangzók története (a rövid magánhangzók változásai)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	

13. Hangtörténet: a diftongusok alakulása és a hosszú magánhangzók története; Összefoglalás	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
14. Összefoglalás, a főbb gondolatok kiemelése, előkészítés a vizsgára	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
Bibliográfia Benkő Loránd: <i>A történeti nyelvtudomány alapjai</i> . Bp., 1988. Fazakas Emese: <i>Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>A magyar nyelvtörténet kézikönyve</i> . Tinta könyvkiadó, Budapest, 2018. D. Máta Mária: <i>Nyelvünk élete</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1994.		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A magyar nyelvtörténet és a művelődéstörténet – az őshaza kérdése, a családfa kérdése FANCSALY ÉVA 2009. A finnugor nyelvrokonság megjelenése tankönyveinkben. <i>Hungarológiai Évkönyv</i> 10: 146–158. http://epa.oszk.hu/02200/02287/00010/pdf/Hungarologiai_Evkon_yv_10_146-158.pdf MATICSÁK SÁNDOR 2020. A magyar nyelv eredete és rokonsága. Gondolat Kiadó, Budapest. RÉDEI KÁROLY főszerk. 1986–1991. <i>Uralisches etymologisches Wörterbuch</i> 1–3. Akadémiai Kiadó, Budapest. Internetes adatbázis és kérdezőfelület: Uralonet (Uráli etimológiai adatbázis). MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest. https://uralonet.nytud.hu/ (2025. 09. 10.). RÓNA-TAS ANDRÁS 2011. Az Uráltól a Kárpát-medencéig. Új kutatási eredmények a korai magyar történelemről. <i>História</i> 33/8: 2–6.	megbeszélés, vita, csoportmunka	
2. Korai szövegmélekek: szórványemlékek, HB, ÓMS Fazakas Emese: <i>Bevezetés a magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSZK, Budapest, 2009. http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/szoevegkiadasok	hallgatói kiselőadás, vita	
3. Kódexek 1. – 15. századi kódexek – olvasási gyakorlat, helyesírás Fazakas Emese: <i>Bevezetés a magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSZK, Budapest, 2009. http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/szoevegkiadasok	hallgatói kiselőadás, vita	
4. Kódexek 2. – 16. századi kódexek – olvasási gyakorlat, helyesírás Fazakas Emese: <i>Bevezetés a magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSZK, Budapest, 2009. http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/szoevegkiadasok	hallgatói kiselőadás, vita	
5. Szaknyelvek – részlet Lencsés György XVI. századi orvosi könyvéből (1577 k.) – szövegolvasás és értelmezés JAKAB LÁSZLÓ 1962. Lencsés György „Ars medica”-jának ő-zése. <i>Magyar Nyelvjárások</i> 8: 29–36. VARJAS BÉLA kiad., bev. 1943. XVI. századi magyar orvosi könyv. <i>Monumenta Transsilvanica</i> 1. Erdélyi Tudományos	hallgatói kiselőadás, vita	

Intézet, Kolozsvár.		
6. Nyelvtörténet és művelődéstörténet: a szokáskultúra és a tárgyi valóság változásának nyelvi tükröződése FAZAKAS EMESE 2015. Főúri (és nemcsak) zenészek és hangszereik az erdélyi régiségben. Nyelvi barangolás hat hangszer körül. In: GAÁL ZSUZSANNA főszerk., Nyelvészet, művészet, hatalom. Írások Tóth Szergej tiszteletére. Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged. 153–160. FAZAKAS EMESE 2019. Levek, levesek egy 17. századi erdélyi szakácskönyvben. In: BERSZÁN ISTVÁN – FÓRIS-FERENCZI RITA – SERESTÉLY ZALÁN szerk., Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére. Egyetemi füzetek 41. Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár. 83–101. FORGÁCS TAMÁS 2022. Frazológiai egységek visszaszorulásának és kiveszésének okairól. In: FORGÁCS TAMÁS – NÉMETH MIKLÓS – SINKOVICS BALÁZS szerk., A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei XI. SZTE Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged. 71–83. D. MÁTAI MÁRIA 1994. Nyelvünk élete. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 88–107.	hallgatói kiselőadás, vita	
Bibliográfia Fazakas Emese: <i>Bevezetés a magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSZK, Budapest, 2009. http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/szoevegkiadasok		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a Megyei Tanfelügyelőségekkel. A tantárgy tartalma megfelel az ELTÉ-n, a DTE-n és a SzTE-n oktatott megegyező tantárgyak tartalmával

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete A jelenségek példázása és a példák helyes használata A félév során minden hallgatónak 1 házi dolgozatot kell beadnia	házi dolgozat (25%) írásbeli vizsga (75%)	65%
10.5 Szeminárium	Logikus, koherens szövegfelépítés, a terminusok megfelelő használata, a jelenségek ismerete A félév során minden hallgatónak részt kell vennie egy szeminárium téma bemutatásában	Egy választott szeminárium téma bemutatása	35%
10.6 Minimális követelmények			

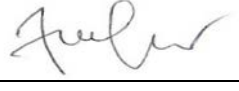

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITAT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 3
400202, Cluj-Napoca
Tel: 0264 532238
Fax: 0264 432303
E-mail: lett@lett.ubbcluj.ro

- a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete
- mind a házi dolgozat, mind a vizsga minimális 5-ös minősítése

A kitöltés időpontja 2023. március 9.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja 2023. 03. 15.	Az intézetvezető aláírása 	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása	A kar pecsétje